

Ijodiy ta'lim jarayonida rangtasvir orqali talabalarning vizual tafakkurini rivojlantirish

Sohibova Zuhroxon Akmal qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijodiy ta'lim jarayonida rangtasvir vositalari orqali talabalarning vizual tafakkurini rivojlantirish masalalari o'rganilgan. Rangtasvir darslari orqali talabalar nafaqat texnik ko'nikmalarni egallaydi, balki estetik did, ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Maqolada pedagogik yondashuvlar, kompozitsiya ishlari va interaktiv metodlar yordamida talabalarning ijodiy qobiliyatlarini oshirish yo'llari tahlil qilinadi. Shovdirov S. A. va boshqa olimlarning tadqiqotlari maqolaning nazariy asosini tashkil qiladi.

Kalit so'zlar: Rangtasvir, ijodiy ta'lim, vizual tafakkur, talaba, kompozitsiya, ijodiy fikrlash, pedagogik metodlar.

Ijodiy ta'lim jarayoni talabalarni nafaqat kasbiy ko'nikmalar bilan ta'minlaydi, balki ularning vizual tafakkurini, estetik sezgirligini va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Rangtasvir vositalari yordamida talabalar o'z fikrlarini rang va shakl kombinatsiyalari orqali ifodalaydi, kompozitsiya elementlarini uyg'unlashtiradi va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shovdirov S. A. (2017–2025) ta'kidlaganidek, rangtasvir darslari pedagogik jarayonning samarali vositasi bo'lib, talabalarning vizual tafakkurini rivojlantirishga, mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga va estetik baholash ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Interaktiv metodlar, loyiha asosidagi mashg'ulotlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa talabalarning ijodiy potensialini kengaytiradi va ularni yangi yondashuvlarni sinab ko'rishga rag'batlantiradi.

Ijodiy ta'lim jarayonida rangtasvir vositalari orqali talabalarning vizual tafakkurini rivojlantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Rangtasvir darslari talabalarga nafaqat texnik ko'nikmalarni egallashga yordam beradi, balki ularning estetik didi, vizual tafakkuri va ijodiy tafakkurini shakllantiradi. Talabalar rang, shakl, chiziq, kompozitsiya va tekstura bilan ishlash orqali o'z fikrlarini ifodalaydi, vizual shaklda namoyon qiladi va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Rangtasvir vositalari orqali vizual tafakkur va ijodiy fikrlashni rivojlantirish bir nechta asosiy komponentlarga asoslanadi. Birinchidan, talaba estetik qadriyatlarni anglashni o'rganadi. Rang, shakl va kompozitsiya orqali san'atning mohiyatini tushunish, turli madaniyatlar va san'at yo'nalishlari bilan tanishish talabalarda estetik tafakkur va baholash qobiliyatini rivojlantiradi. Ikkinchidan, vizual tafakkur va ijodiy fikrlashni shakllantirish. Talabalar o'z tasavvurlarini rangtasvir orqali ifodalash jarayonida muammolarni hal qilish, variantlarni sinab ko'rish va mustaqil qarorlar

qabul qilishni o'rganadi. Bu jarayon ijodiy tafakkur va mantiqiy fikrlashni birgalikda rivojlantiradi.

Shovdirov S. A. (2017–2025) tadqiqotlariga ko'ra, rangtasvir darslari pedagogik jarayonning samarali vositasi sifatida talabalarga mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga imkon yaratadi. Talabalar kompozitsiya elementlarini birlashtirish, rang uyg'unligi va vizual muvozanatni hisobga olgan holda ishlash orqali san'atiy qarorlarni chuqurroq tushunishni o'rganadilar. Shu bilan birga, darslarda interaktiv metodlar va loyiha asosidagi topshiriqlardan foydalanish talabalarning ijodiy qobiliyatlarini oshiradi. Masalan, talabalar guruh bo'lib bir loyiha ustida ishlaganda, ular o'zaro fikr almashadi, bir-birining ishini tahlil qiladi va yakuniy natijani yaxshilash uchun tavsiyalar beradi. Bu jarayon ijtimoiy ko'nikmalarni, hamkorlik qobiliyatini va muloqot malakasini rivojlantiradi.

Talabalarni rangtasvir vositalari orqali vizual tafakkurini rivojlantirishning yana bir muhim jihati – texnologiyalardan foydalanish. Raqamli rasm chizish dasturlari, interaktiv taxtalar va multimedia resurslari talabalarga yangi texnikalarni sinab ko'rish imkonini beradi. Bu jarayon ular uchun xatoliklar qilishdan qo'rqmasdan ijodiy yondashuvlarni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, talabalar professional san'at asarlarini o'rganish, turli uslublar va rang kombinatsiyalarini tahlil qilish orqali o'z estetik didini kengaytiradi.

Rangtasvir darslarida kuzatish va tahlil qilish faoliyati talabalarning vizual tafakkurini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Talabalar o'z ishlarini va boshqalarning ishlarini tanqidiy baholash orqali vizual ma'lumotni tushunishni o'rganadilar. Ular rang uyg'unligi, shakl va chiziqlar bilan ishlash, kompozitsiya va tekstura kabi elementlarni tahlil qiladilar. Shu jarayon orqali talabalar o'z ijodiy qarorlarini yaxshilash, alternativ variantlarni ko'rib chiqish va o'z ishlarida yangi yondashuvlarni qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'qituvchining roli ham muhimdir. Samarali ta'lim jarayonida o'qituvchi demonstratsiya, amaliy mashg'ulotlar, mustaqil ijodiy faoliyat va tanqidiy tahlil jarayonlarini uyg'unlashtiradi. O'qituvchi talabalarga kompozitsiya va rang ishlari bo'yicha misollar keltiradi, texnikalarni tushuntiradi va ularni mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, o'qituvchi ijodiy xatolardan qo'rqmaslikni o'rgatadi, talabalarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va ularda shaxsiy ijodiy uslubni rivojlantirish imkonini yaratadi.

Doimiy amaliy mashg'ulotlar, guruh loyihalari va texnologiyalarni qo'llash orqali talabalar vizual elementlarni tartibga solish, muvozanatli kompozitsiyalar yaratish va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradilar. Bu jarayon talabalarda estetik sezgirlikni, tanqidiy tafakkur va ijodiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, talabalar o'z dunyoqarashini kengaytiradi, san'at orqali yangi ma'no va qarashlarni o'rganadi.

Umuman olganda, rangtasvir vositalari orqali ijodiy ta'lim jarayonida talabalarning vizual tafakkurini rivojlantirish nafaqat san'at, balki kognitiv, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishga ham katta hissa qo'shadi. Talabalar amaliy va nazariy mashg'ulotlar orqali rangtasvir texnikasini o'rganadi, ijodiy qarorlar qabul qiladi va o'z fikrini vizual shaklda ifodalaydi. Shu bilan birga, ular tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, mustaqil qarorlar qabul qilishni o'rganadi va o'z shaxsiy ijodiy uslubini shakllantiradi.

Ijodiy ta'lim jarayonida rangtasvir vositalari orqali talabalarning vizual tafakkurini rivojlantirish pedagogik jarayonning muhim qismi hisoblanadi. Rangtasvir darslari talabalarga estetik did, vizual tafakkur va ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

Interaktiv metodlar, loyiha asosidagi mashg'ulotlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish talabalarning ijodiy potensialini oshiradi. Guruh loyihalari va konstruktiv tanqid jarayonlari esa talabalarda hamkorlik, muloqot va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi. Shu tarzda, rangtasvir vositalari yordamida ijodiy ta'lim jarayoni nafaqat san'at, balki kognitiv, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishga katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti // *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka*. – 2017. – №2. – S. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – S. 131–134.
3. Shavdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // *E3S Web of Conferences*. – 2024. – T. 587. – S. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – T. 3268. – №1. – S. 070035.
5. Shavdirov S. A. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – №6. – S. 15–21.
6. Shavdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – №1. – S. 8–14.
7. Baymetov B. B., Shavdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – T. 4. – №3. – S. 60–66.